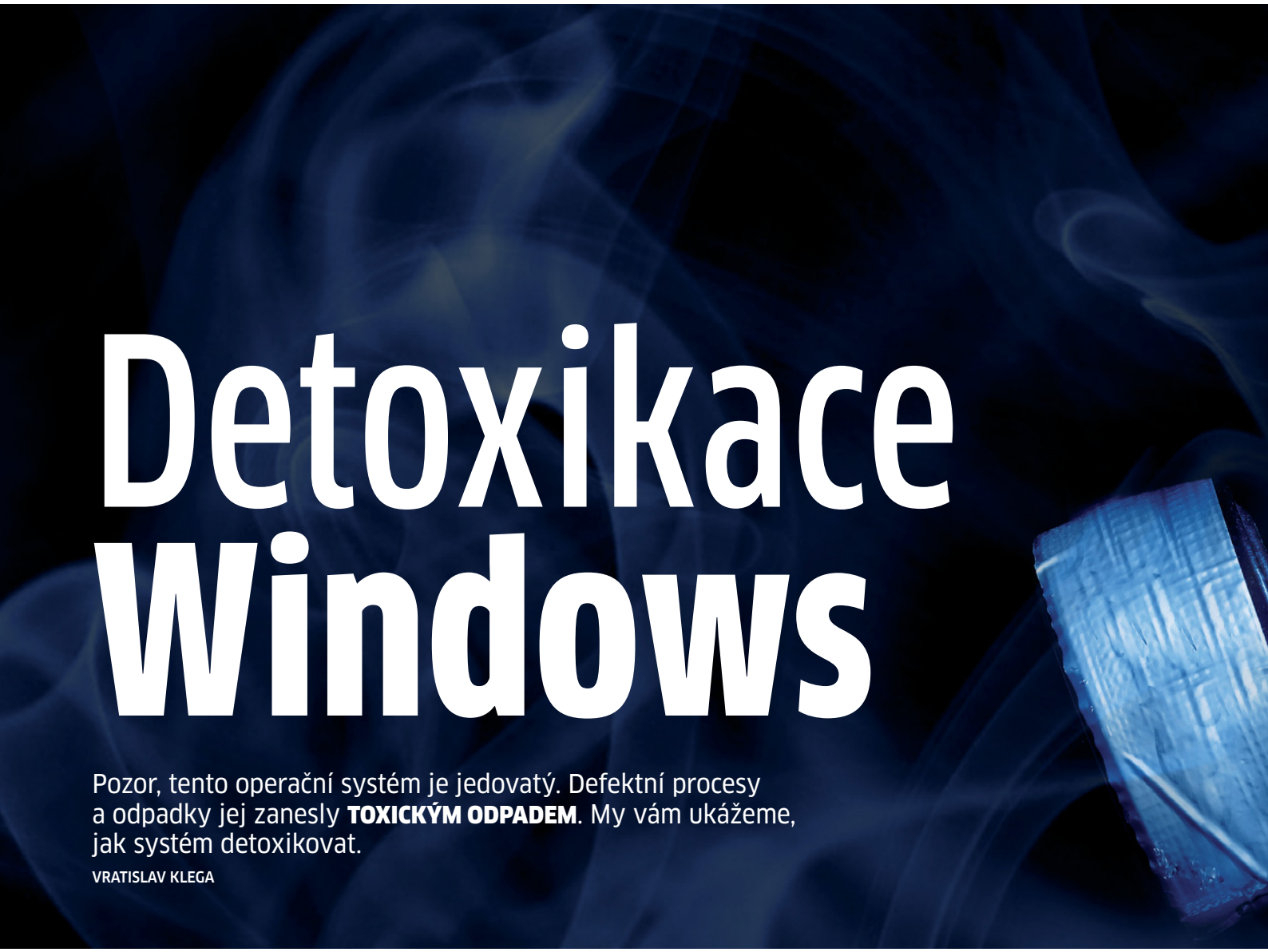

Detoxikace Windows

Pozor, tento operační systém je jedovatý. Defektní procesy a odpadky jej zanesly **TOXICKÝM ODPADEM**. My vám ukážeme, jak systém detoxikovat.

VRATISLAV KLEGA

Nebezpečí číhá všude. Špatný ovladač může shazovat celý systém. Vytvořené logy jsou sice praktické při hledání chyb, ve špatných rukou jsou však zdrojem citlivých informací. Nedokonale odinstalované aplikace zanechají v registrech nepořádek, který je zdrojem nových problémů.

Žádnou paniku. Chip vám krok za krokem ukáže, jak provést detoxikační kúru, která vašemu systému vrátí kondici. Ukážeme si, které jedy otráví vaše XP nebo Vistu a jak se jich zbavit. Pak bude systém stabilní. Navíc provedeme preventivní opatření, aby toxikace systému nebyla v budoucnu tak snadná.

Jak vlastně poznáte, že je váš systém otrávený? Příznaků je hned několik. Procesor je stále značně vytížen, okna se otevírají příliš pomalu, start systému je zdlouhavý, na vše musíte dlouho čekat. A také vypínání počítače není tak rychlé jako dříve. Zdravá Windows se musí vypnout během několika sekund, někdy to ovšem trvá i minutu. Na Chip DVD najdete vše, co budete k detoxikaci systému potřebovat.

Kontrola: Jak moc je systém zamořený?

Pomocí klávesové zkratky [Ctrl]+[Shift]+[Esc] nejprve v systému spusťte »Správce úloh systému Windows«. V záložce »Výkon« se podívejte do sloupce »Využití CPU«. Pokud na počítači nic neděláte a na pozadí neběží žádná náročná operace, mělo by být využití velmi nízké, zhruba do 5 %.

Pokud je využití naopak vysoké, přejděte na záložku »Procesy« a ve sloupci »CPU« hledejte, který proces zatěžuje váš počítač. Pracuje-li na počítači více uživatelů, je třeba zatrhnout položku »Zobrazit procesy všech uživatelů«. Vyhledejte požírač výkonu. Podle názvu procesu můžete odhadnout, o jaký proces se jedná. Pokud si nejste jisti, můžete zadat název procesu do Googlu nebo se zeptat na našem diskusním fóru **http://forum.chip.cz**. Tak identifikujete aplikaci, která brzdí váš systém. Zjistíte-li, že je proces nepotřebný, nebo dokonce škodlivý, klikněte na něj pravým tlačítkem myši a zvolte »Ukončit proces«. Tím máte vyhráno do příštího startu počítače – proces se totiž pravděpodobně bude spouštět spolu se startem systému. Je proto třeba jej odstranit i z automatického spouštění. Zvolte tedy »Start | Spustit« a do řádku napište »services.msc«. Zobrazí se seznam služeb, které jsou v systému. Najděte brzdu, která užírala výkon CPU, a typ spouštění nastavte na »Ručně« nebo na »Zakázáno«.

Ne vždy to ale funguje tak jednoduše. Někdy je na vině špatný ovladač a ten tímto způsobem neodhalíte. Pak je třeba hledat problémy v reportech, které systém vytváří.

Zvolte proto »Start | Spustit« a do řádku napište »eventvwr«. Uživatelé Visty tento

NAJDETE NA CHIP DVD

Léčivé nástroje

BTF-Snifer ► Maže stopy

CCleaner ► Vyčištění disku

Clever Cleaner ► Čistí disky

Driver Collector ► Záloha ovladačů

Driver Sweeper ► Smaže fragmenty ovladačů

eXtended Task Manager ► Lepší správce úloh

Free Processman ► Hledá vadné procesy

PC Decrapifier ► Odstraní nežádoucí software

Pidgin ► Univerzální kecálek

Secunia PSI ► Uzavírá bezpečnostní mezery

ShellExView ► Editace kontextového menu

TuneUp Utilities 2009 ► Univerzální tuning

UpdateStar ► Kontroluje aktualizace aplikací

Vispa ► Hledá microsoftské špiony ve Vistě

Visual Basic Runtime ► Soubor knihoven

xpy ► Hledá microsoftské špiony v XP

► **NA DVD:** Programy k tomuto článku najdete na DVD pod indexem **DETOXIKACE**

příkaz zadají přímo do vyhledávacího řádku. Spustí se prohlížeč událostí, ve kterém jsou uložena všechna hlášení. Hledáme-li problém s ovladačem, zvolíme položku »Systém«. Zde je třeba pátrat po hlášeních typu Upozornění a Chyba. S trochou štěstí se vám podaří najít hlášení o chybě v ovladači. Pak už budete vědět, kde je zakopaný pes. Výhodou je, že systém vás nenechá na holičkách a celkem podrobně diagnostikuje problém. Pokud nenapíše, o jaký problém se přímo jedná, napíše aspoň číslo chyby. Na webové stránce **www.eventid.net** pak najdete popis události.

Detoxikace: Windows bez chyb

Jestliže se vám problém podaří najít, jeho vyřešení je maličkostí. Obzvláště ovladače jsou velmi často aktualizovány, takže úplně stačí nahrát nový. Jedná-li se o softwarový problém, je nejjednodušší sáhnout po alternativě. Freewarových a open-source programů existuje opravdu hodně a neobsahují tolik chyb, které by zamořily systém. Na Chip DVD jich najdete velké množství.

VLASTNÍ ŠPIONI: Microsoft se o své uživatele velmi zajímá – někdy až příliš. Pomocí nástroje xpy pro XP a nástroje Vispa pro Vistu však Redmondu zavřete dveře před nosem. Oba najdete na Chip DVD. Nikdo přece nemusí vědět, jaké CD posloucháte ve Windows Media Playeru, nevíme, proč byste měli používat Windows Defender, a Windows Messengeru se také můžete zbavit, pokud jej nepoužíváte. Xpy vám pomůže nachystat takový systém, jaký sami chcete.

ZRÁDNÉ STOPY: Vaše osobní informace mají pro mnoho firem velkou hodnotu. Proto se snaží pomocí špionských programů vypátrat vaše soukromé informace. Pravidelně vás informujeme o tom, jak za sebou zametat stopy. Tentokrát na Chip DVD najdete skvělý freewarový nástroj BTF-Sniffer, který stopy zahladí skutečně důkladně. V databázi má 300 aplikací, o kterých ví, kam ukládají citlivé informace. Pro spuštění je třeba mít nainstalovaný Visual Basic Runtime, který najdete na Chip DVD.

Program umí vytvořit report, ze kterého se dozvíte, jaké informace o vás program schraňuje. Sami si pak můžete určit, zda chcete stopy smazat, nebo zda vám nijak nevadí. Třeba odhalíte i program, který o vás shromažďuje až příliš mnoho informací, a ten pak ze systému odinstalujete.

Nevýhodou této vydařené aplikace je, že je k dispozici pouze v němčině. Její ovládání je však velmi intuitivní a ikony v podobě symbolů jsou celkem jednoznačné.

BRZDÍCÍ PROCESY: Při kontrole procesů ve Správci úloh jste možná mnoho procesů vůbec nerozpoznali. Třeba proces »svchost.exe« je kamenem úrazu pro většinu uživatelů, kteří nevědí, k čemu proces slouží a zda jej mohou ukončit. Nikdo ovšem nezná význam všech procesů, které se mohou ve

Správci úloh objevit. Proto na Chip DVD najdete program eXtended Task Manager, který vám s pátráním po brzdách systému pomůže. Stačí program spustit, a ten pak zobrazí všechny procesy, které v systému běží. Kromě názvu však doplní i krátký textový popis, abyste věděli, co proces dělá a za co je zodpovědný. Pokud na proces kliknete pravým tlačítkem myši a zvolíte »Bring to Top«, program, za kterým se proces skrývá, se zobrazí na obrazovce.

Je-li vám některý proces podezřelý, označte jej a úplně dole klikněte na »Network«. Tak uvidíte, jaká spojení má proces navázaná do internetu. Tímto způsobem se vám podaří odhalit třeba trojské koně, které otevírají vstupní vrátka do počítače, nebo špiony, posílající informace z vašeho počítače do internetu. Výhodou je, že přímo z aplikace můžete proces ukončit, přejít do adresáře, odkud se spouštěl, a zde jej smazat. Oproti standardnímu Správci úloh nabízí tento program opravdový komfort. Nevýhodou je, že program je trial – časově omezený.

TOXICKÉ ODPADKY: Je to nešvar většiny aplikací – vytvářejí si dočasné soubory, které poté nemažou, logy a reporty, které narůstají do obřích velikostí a zabírají tím místo na disku. Tak ale také zpomalují počítač, jelikož každý soubor se podílí na fragmentaci disku a tím zpomaluje práci se soubory. Vyhledávací nástroje zase musí program indexovat, což zpomaluje jejich činnost. Není tedy nad to se souborů zbavit.

Pro vyčištění systému můžete použít speciální nástroj, jako je třeba CCleaner, který disk vyčistí naprosto dokonale. Také můžete použít univerzální čisticí nástroj, jako je TuneUp Utilities, který jsme v plné verzi přinesli v minulém Chipu. Jenže komu se chce myslet na úklid disku?

My doporučujeme vyčistit disk vždy před vypnutím počítače, a to automaticky. Spusťte Poznámkový blok. Do něj napište dva následující řádky:

```
cleanmgr /d c: /sagerun:65535
shutdown -s -f
```

Poté zvolte »Soubor | Uložit jako...« , v »Uložit jako typ« vyberte »Všechny soubory« a pod názvem »Vypnutí PC.bat« uložte soubor na plochu systému. Vypnutí počítače odteď provádějte přes tuto ikonu. Vypnutí bude trvat o něco déle, na druhou stranu při spuštění počítače druhý den vás přivítá čistý systém bez nepotřebných souborů.

CRAPWARE: Sotva jste si koupili nový počítač a vybalili jste jej z krabice, už je plný nepotřebných souborů a zbytečností. Jak je to možné? Může za to prodejce počítače. Ten naplní počítač zbytečnostmi v podobě demoverzí, trialů, sharewarů a vůbec aplikací, které vůbec nepotřebujete. Tyto aplikace se pak označují jako Crapware a není vždy snadné se jich zbavit. Pomůže vám s tím program PC Decrapifier z Chip DVD. Ten vás nežádoucích aplikací zbaví. Ale pozor: při přeinstalování systému z OEM instalačního disku bude všechen software zpět.

STÁVKUJÍCÍ OVLADAČE: Zastaralé nebo defektní ovladače jsou pro Windows zkázou. Zpomalují start systému, způsobují chyby při používání hardwaru, vyvolávají modré obrazovky. Na Chip DVD najdete program Driver Manager. Tento freeware hned po svém spuštění ukáže všechny ovladače, které jsou v systému nainstalované. Klikněte na sloupec »Event Logging«, hodnoty se se-

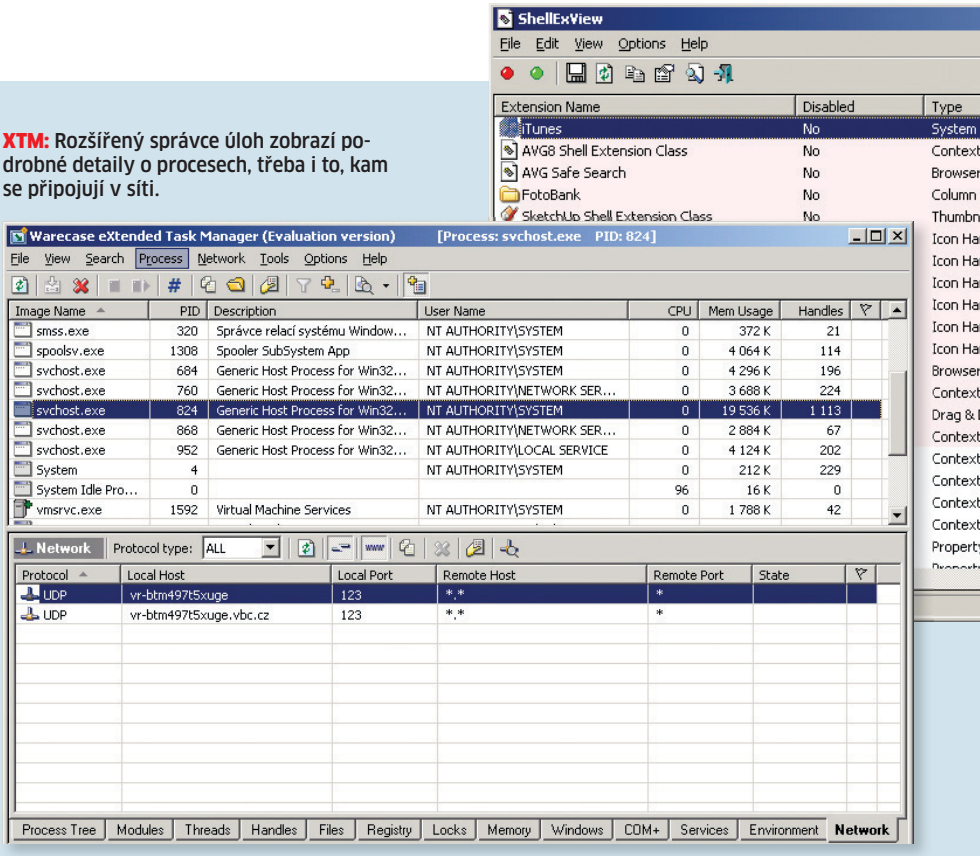

XTM: Rozšířený správce úloh zobrazí podrobné detaily o procesech, třeba i to, kam se připojují v síti.

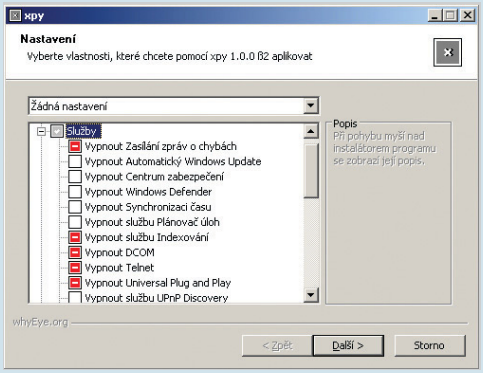

Informace pod kontrolou: Sami si vyberte, které části systému chcete mít aktivní. Xpy deaktivuje potenciální špiony.

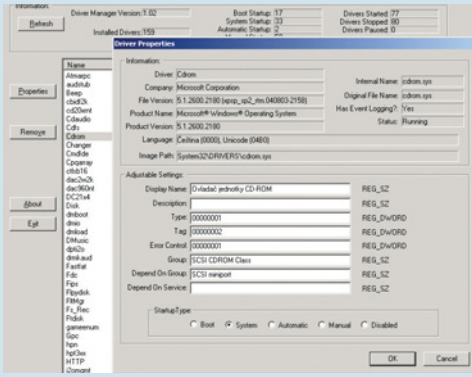

Správa ovladačů: Driver Manager nabídne dočasnou deaktivaci zavádění ovladače. Tím odhalíte brzdu systému.

Fragmenty ovladačů bloudí systémem jako zombie a způsobují pády

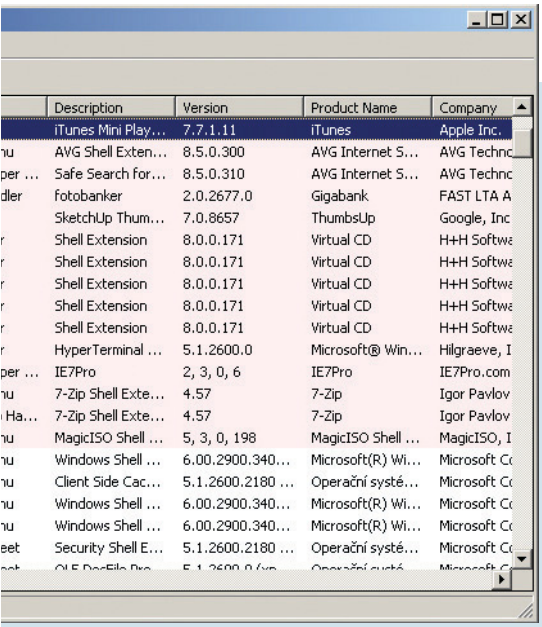

Vlastní kontextové menu: Aplikace ShellExView vám pomůže smazat z kontextové nabídky nežádoucí nebo defektní záznamy.

Hltající procesy: Za zpomalením systému stojí procesy, které mají velkou spotřebu systémových zdrojů. V tomto případě AVG.

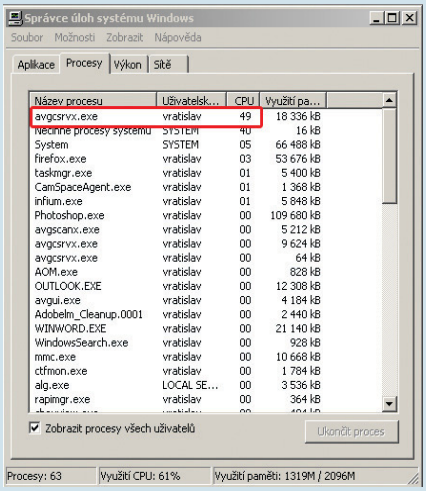

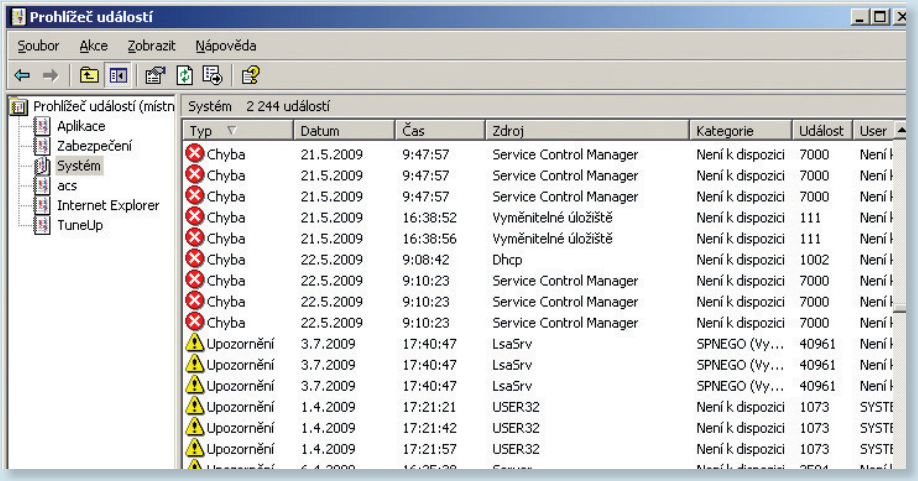

Prohlížeč událostí: Systém reportuje každou chybu systému. Objeví-li se problémy, můžete zde najít příčinu.

řadí podle kritérií »Yes« a »No«. Jen ty druhé jsou pro nás nyní důležité, protože pokud ovladač vytváří report, přišli bychom na něj již při prohlížení událostí v systému, jak je popsáno na začátku článku. Vyberete-li si libovolný ovladač a kliknete na »Properties«, zobrazí aplikace veškeré dostupné informace, jako je výrobce hardwaru, popis a někdy i sériové číslo.

Nyní přichází na řadu pečlivá práce – je třeba najít ovladač, který způsobuje problémy. Nejčastěji způsobují potíže nové ovladače, které rozbourají stabilní systém. Zkuste si proto vzpomenout, který hardware jste instalovali naposledy, a najděte jeho ovladač. Klikněte na »Properties«. V části »StartUp Type« pak vyberte »Disabled«. Znamená to, že ovladač se nebude spouštět spolu se systémem. Zkuste nyní restartovat počítač. Spustí-li se systém výrazně rychleji, hříšníka jste našli. Pokud by se systém nechtěl vůbec spustit, stačí před startem systému stisknout klávesu [F8] a vybrat »Poslední známá funkční konfigurace«. Systém vrátí vše do stavu před úpravami ovladače.

SMRTÍCÍ FRAGMENTY: Ještě nebezpečnější než defektní ovladače jsou zbytky ovladačů, které nebyly ze systému správně odstraněny. Jako zombie bloudí zbytky ovladačů systémem a jsou zodpovědné za pády systému. Obzvláště se problémy vyskytují u počítačových bastlířů, kteří často mění komponenty v počítači. Těm pak pomůže nástroj Driver Sweeper, který zkontroluje systém, a pokud narazí na fragmenty odstraněných ovladačů, tak je smaže. Ještě než se pustíte do úklidu, doporučujeme provést zálohu všech ovladačů, kdyby se čištění nepodařilo. Skvěle k tomu poslouží nástroj Driver Collector. Oba programy najdete na Chip DVD.

DEFEKTNÍ SHELL: Instalujete-li velké množství aplikací, nejspíš budete mít pořádně nabubřelou kontextovou nabídku. Mnoho aplikací si totiž do menu, které se zobrazí po kliknutí pravým tlačítkem myši, ukládá svoje záznamy (Shell Extensions). V mnoha případech se jedná o užitečné zkratky, které vám ušetří práci, pokud se ale některý ze záznamů poškodí, je zle. Potom po kliknutí pravým tlačítkem myši dlouho čekáte a nic se neděje nebo se objeví chybová hláška, která vám shodí celý shell. Pro vyřešení problému jsme na Chip DVD nachystali aplikaci ShellExView. Po rychlé instalaci stačí program spustit, a během několika sekund se zobrazí okno s celým seznamem kontextových nabídek. Nyní je třeba vyjít z toho, kdy se problémy objevují. Na našem testovacím počítači došlo k chybě vždy, když jsme klikli na ZIP archiv. Z nainstalovaných aplikací může být za tento problém zodpovědný jedině WinZIP. Abychom jej nehledali dlouho, klikli jsme na sloupec »Company«. Ten seřadí rozšíření podle názvu společnosti. Většinu tvoří Microsoft, zde proto nehledáme – WinZIP nepochází od tohoto výrobce. Po několika sekundách nacházíme záznam WinZipu. Klikáme na něj pravým tlačítkem myši a volíme »Properties«, abychom se dozvěděli více. Vypadá to, že tento záznam by mohl být zdrojem problémů. Proto klikáme znovu pravým tlačítkem myši a volíme »Disable Selected Items«. Trefa! Nyní je vše v pořádku, kontextové menu zase funguje a neshazuje grafické rozhraní systému.

Následná péče: Jak udržet Windows čistá

Když jsou konečně jedovaté látky odstraněny, bylo by vhodné obrnit Windows tak, aby taková zůstala i nadále. Nejdříve si vytvořte bod obnovy systému. Zvolte »Start | Programy | Příslušenství | Systémové nástroje | Obnovení systému« a pomocí průvodce vytvořte bod obnovení. Jako popis můžete zvolit například »Detoxikovaný systém«, a budete vědět, že k této verzi se budete moci vrátit, kdykoliv váš systém projeví znaky otravy.

Dále nezapomeňte na bezpečnost systému. Zkontrolujte, zda máte nainstalovány všechny záplaty operačního systému.

Rovněž navrhujeme sáhnout po aplikaci, která se pravidelně postará o údržbu vašeho systému. Doporučit můžeme aplikaci TuneUp Utilities, která každý týden provede potřebnou údržbu registrů i vyčištění disku.

VRATISLAV.KLEGA@CHIP.CZ